

אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון כנס ארצי כיתות שח"ר

חיים מויאל

70 שנות נשירה

טיפול בנושרים

שנות ה-40 של המאה הקודמת

• 31% נשירה

שנות ה-50-60 של המאה הקודמת

• 50% נשירה

טיפול ומניעת נשירה

שנות ה-70 של המאה הקודמת

• 25.8% נשירה

שנות ה-80 של המאה הקודמת

• 20% נשירה

שנות ה-90 של המאה הקודמת

• 5% נשירה

שנות ה-2000

• 3.5% נשירה

2010- העשור השני של המאה ה-21

• 1% נשירה

רשתות למניעת נשירה

מב"ר
26,243

אתגר
26,576

מח"ט
15,000

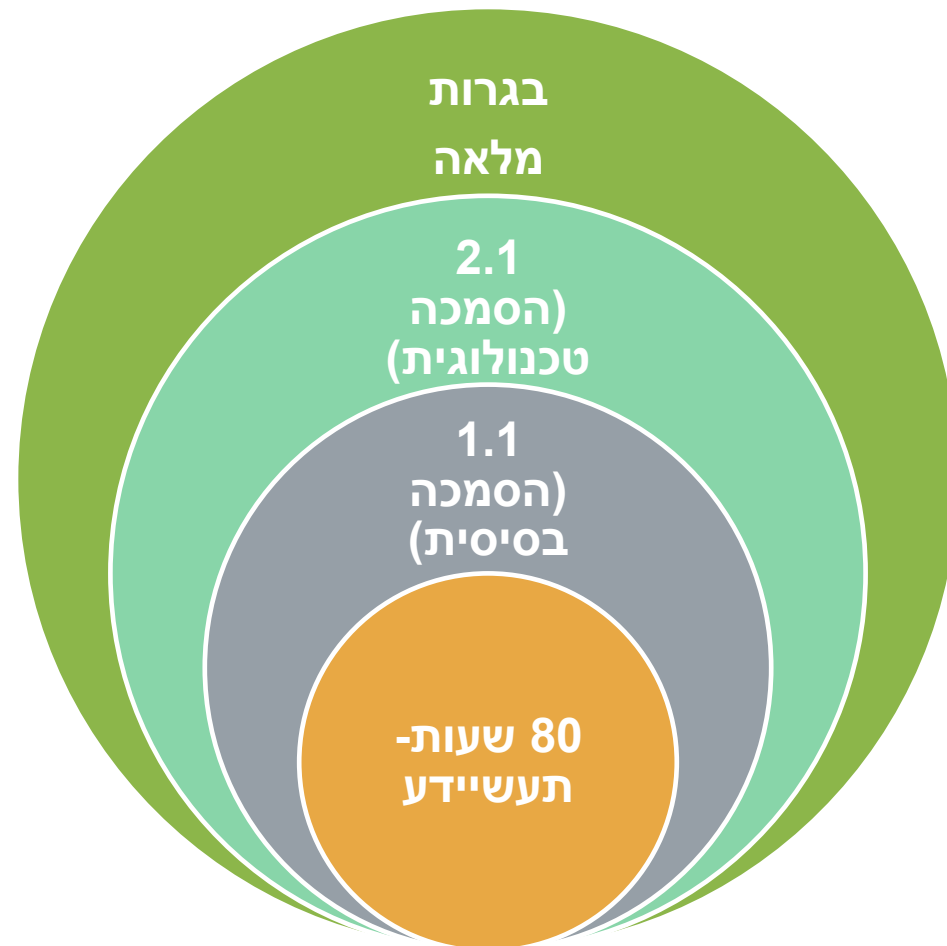
מפתן
700

קידום נוער
13,861

חסות
הנוער

רשתות לתעודה משמעותית בכיתות אתגר

פדגוגיה טיפולית

מהלכה למעשה

מחוויות מפתח לנקודות מפנה

חוויות מפתח - חוויות המתרחשות בפרק זמן קצר ובעלות עוצמה רבה, כגון: מפגש עם אדם יוצא דופן, השתתפות בפעילות ייחודית ועוד, המובילות ל- **נקודת מפנה** - חשיבה מחודשת של האדם על חייו, גילוי עצמי עד כדי אימוץ דרך חיים וזהות חדשה.

המורה מזמן חוויות מפתח לתלמיד באמצעות מפגשים עם דמויות מופת (המורים, אנשי החינוך ועוד), ובאמצעות פעילויות לימודיות ייחודיות ומגוונות המתבססות על: **אתגור, בחירה, התמודדויות** ולוונטיות לחיי התלמיד, **אותנטיות של החוויה וגורם של הפתעה.**

דיאלוג של שחרור

הגישה כוללת תשעה עקרונות: דיאלוג • העצמה • התייחסות לתרבות הלומדות/ים • הרחבה תרבותית (ולא טיפוח!) • דיאלוג שיטתי ולא מתירני • הצבת בעיות • לימוד ביקורתי • הארת המציאות • תמורה חברתית וחינוך משחרר

ההוראה מתבססת על מה שמתרחש כאן ועכשיו בכיתה: מה משמעות הלמידה? כיצד החומר הלימודי קשור לעולמם של התלמידים? כיצד ניסיונם וחוויותיהם יוצרים נקודות מבט חדשות ואפשרויות לחשוב מחדש על תוכני הלימוד, או על תרבותם או חייהם של הלומדים? כיצד ידע מקדם שינוי ומאפשר מבט שונה? הצבת שאלות מסוג זה מבנה את הדיאלוג המשחרר ומאפשרת **שינוי תודעה.**

אושר בלמידה - מודל PERMA

מודל PERMA מבוסס על גישת הפסיכולוגיה החיובית וכולל חמישה מרכיבים: **Positive emotions** רגשות חיוביים • **Engagement** «היספגות» • **Relationship** יחסים משמעותיים וקרובים • **Meaning** עשייה בעלת משמעות לפרט החורגת מגבולות עצמו, כגון: השתייכות ותחושת נתינה • **Accomplishment** הצבת יעדים ומטרות והשקעת מאמצים להשגתם.

המורה מדגים ויוצר גישה חיובית ביחס ללמידה: מציב ציפיות גבוהות מעצמו ומהתלמיד, מחבר אותו רגשית למשימות ומאתגר אותו ביחס ליעדים ברורים ולהישגים. המורה גורם לתלמיד לחוש סיפוק מהמאמץ ומהעשייה, ומראה לו כיצד ה"אני" שלו מתרחב ונעשה עשיר יותר באמצעות יחסים ותרומה לאחרים. התוצאה: **התלמיד חווה את הלמידה לא כמטלה אלא כאפשרות להשגת אושר.**

ממוטיבציה חיצונית למוטיבציה פנימית

- **מוטיבציה חיצונית** נובעת מרצון של התלמיד לקבל חיזוק והכרה מהסביבה.
- **מוטיבציה פנימית** נובעת מתוך עניין, סיפוק או הנאה של התלמיד מהעיסוק עצמו.
- **מוטיבציה מעורבת** משלבת בין מוטיבציה חיצונית לפנימית וכוללת את הרצון להצליח עם ההיענות לאתגור.

הדגש הוא על יצירת **מוטיבציה מעורבת** בקרב התלמידים אשר מתבססת על שילוב בין משוב ושיקוף. שימוש במגוון דרכי הערכה (מעקב אישי, הצבת יעדים וכדומה) עם מדדי הצלחה, כגון ציוני בגרות; פיתוח העניין האישי בתכנים ובתהליכי הוראה-למידה ושימוש בכוח המניע של הצלחות.

המסגרת החינוכית כמרחב פוטנציאלי

- **מרחב פוטנציאלי** - מרחב מאפשר ומוגן המתקיים בין האם לתינוקה - באנלוגיה ליחס מורה תלמיד:
- **החזקה (Holding)** - החזקה פיזית מכילה וקבועה • **טיפול (Handling)** - טיפול פיזי בגופו של התינוק
- **הצגת אובייקט (Object Presenting)** - הטיפול ההורי, הפיזי לתינוק, מאפשר לו לתקשר עם סביבתו.

הפיכת המסגרת החינוכית למרחב פוטנציאלי משמעה: **החזקה** - הידע והניסיון של המורה יוצר תחושת ביטחון עם יכולתו להחזיק תמונה שלמה של תחום הידע. **טיפול** ודאגה למצבו הפיזי של התלמיד וטיפול בצרכיו הלימודיים והפיזיים. **הצגת אובייקטים** של ידע. הצגה מחדש של תוכני הלימוד בדרכים הקרובות לעולמם של התלמידים, במטרה לאפשר התנסות חדשה והבנייה מחודשת של המציאות. **המרחב הפוטנציאלי מאפשר לתלמיד מעבר דרגתי מתלות מוחלטת לקראת תלות יחסית ולעצמאות.**

קבוצה ודינמיקה קבוצתית

- **קבוצת עבודה** - השלב שבו הקבוצה פועלת למען המטרה שלשמה התכנסה - כיתה לומדת.
- **קבוצת ההנחה הבסיסית** - הקבוצה פועלת לאור הנחה בסיסית שאינה מודעת, והיא המצויה בבסיס ההתנהגות שלה.
- קיומן של שתי הקבוצות אינו עוקב אלא מתקיים בו-זמנית ובאופן דינמי.

המורה נדרש להנחות בו-זמנית את "שתי הקבוצות" וליצור השלמה ביניהן ולא ניגוד. הוא צריך לזהות את המתחים שעולים בקבוצה: תלות-עצמאות, התמודדות-בריחה ועוד, ולעשות שימוש בכלי ההוראה כדי להביא לכך שהיחסים בין הקבוצות יקדמו ולא יבלמו את הלמידה ואת התפקוד הקבוצתי.

המטרה: יצירת חיבור בין העשייה החינוכית (Doing) לבין העולם האישי (Being), בין מה שנוגע ומפתח את נפש האדם כשלם לבין מה שנוטע בו תקווה.